

Nei til all rasisme – der du jobber, der du bor og der du går på skole!

Vedtatt av Sosialistisk Ungdoms 29. ordinære landsmøte 28. juni 2022.

SU er en antirasistisk organisasjon som kjemper for et rettferdig samfunn hvor alle har makt over egen hverdag, uavhengig av hvilken bakgrunn man kommer fra. Å avskaffe rasisme er en sentral del av veien til et rettferdig samfunn. Rasisme preger samfunnet i hele verden, og finnes i alle områder av samfunnet.

Over lengre tid har samfunnsdebatten i Norge tatt en farlig retning. Debatten preges av at høyrepopulistiske aktører har ledet an med fremmedfiendtlig politikk basert på rasistiske holdninger, og resten av det politiske landskapet har fulgt etter mot høyre. Aktører som tidligere ble oppfattet som ytterliggående har blitt tatt inn i den politiske varmen, og aktører som er åpenbart rasistiske fremstår derfor mindre ytterliggående. Det foregår en legitimering av rasistiske holdninger i det politiske landskapet, som sprer seg videre i resten av samfunnet.

Debatten om rasisme handler i dag mer om hvorvidt det finnes rasisme i samfunnet, enn hvordan vi skal avskaffe den. Vi kommer ikke til å klare å avskaffe rasismen i samfunnet så lenge det ikke anerkjennes at det forekommer. Vi vet at mange opplever rasisme, blant annet i arbeidslivet, der de bor og på skolen. Rasismen frarøver mennesker makten til å bestemme over egen hverdag, og bidrar til en skjevfordeling av makt og rikdom i samfunnet. SU sier nei til all rasisme.

Der du jobber

Vi vet at rasisme preger arbeidslivet, akkurat som det preger alle andre deler av samfunnet vårt. Rasisme brukes bevisst og ubevisst av eierklassen for å blusse opp om konstruerte interne klassekonflikter i arbeiderklassen. Dette svekker vår kamp for et sosialistisk samfunn, og solidaritet mellom arbeidere. Det første steget for å skape et arbeidsliv uten rasisme er å anerkjenne at rasisme finnes også der, og kan forekomme på alle arbeidsplasser.

Undersøkelser fra 2019 viser at personer med utenlandskklingende navn har mindre sjanse til å bli kalt inn til jobbintervju sammenlignet med personer med tradisjonelle norske navn. Selv om begge søkerer like kvalifiserte og har samme CV. Det fører til at mange med minoritetsbakgrunn går glipp av muligheter til lønnet arbeid og jobberfaringer. Dette gjør også at mange sitter på kompetanse som de ikke får muligheten til å bruke i arbeidslivet fordi strukturene i samfunnet holder dem tilbake. For å sikre at kompetanse, erfaring og egnethet skal være det som teller når man søker jobb heller enn hvilket navn man har, bør både offentlig og privat sektor jobbe målrettet for å ansette flere med minoritetsbakgrunn. Dette kan skje for eksempel gjennom kvotering, på samme måte som man gjør i mange sammenhenger for å sikre god kjønnsbalanse.

Arbeidstillatelse til asylsøkere

I dag er det mange asylsøkere som ikke har mulighet til å arbeide i Norge. En av årsakene til at mange ikke får innvilget midlertidig arbeidstillatelse mens de venter på svar på sin søknad er at det vanligvis krever pass, men det kreves ikke pass for å få oppholdstillatelse i Norge. Det betyr at mange som får opphold i Norge ikke får mulighet til å jobbe mens de venter på svar på sin asylsøknad. Uretturnerbare flyktninger har heller ikke adgang til midlertidig arbeidstillatelse. At mennesker som venter lenge på svar på sin asylsøknad eller står i en vanskelig og uavklart situasjon ikke får muligheten til å tjene penger bidrar til å opprettholde forskjeller mellom folk i samfunnet vårt basert på bakgrunn. Derfor bør alle som venter på svar på sin asylsøknad og alle ureturnerbare asylsøkere få innvilget midlertidig arbeidstillatelse.

Kompetanseheving og handlingsplaner mot rasisme

Hverdagsrasisme forekommer på mange arbeidsplasser. Dette kan eksempelvis komme til uttrykk gjennom velmente spørsmål fra medarbeidere som spør om hvor man *egentlig* er fra, eller kommentarer som spiller på stereotyper knyttet til etnisitet, sosial eller kulturell bakgrunn. Denne formen for rasisme viser at rasismen, på samme måte som patriarkatet, finnes i hele samfunnet og er internalisert i oss. Hverdagsrasismen i arbeidslivet kan være et hinder for trivsel og ytelse i arbeidslivet. For å få bukt med hverdagsrasismen i arbeidslivet kreves en målrettet innsats for kompetanseheving blant både arbeidskjøpere og ansatte, og konkrete handlingsplaner for å forebygge- og slå ned på denne rasismen.

På arbeidsplasser med kundevirksomhet eller brukere kan ansatte oppleve rasisme fra personer som ikke er ansatt på arbeidsplassen. Eksempelvis sier én av fire sykepleiere at deres kolleger har blitt utsatt for diskriminerende eller hatefulle ytringer det siste året. Dette skiller seg fra annen rasisme på arbeidsplassen fordi det ikke kommer fra arbeidskjøper eller medarbeidere. Likevel kan denne rasismen være svært belastende for de som opplever det, og kan bidra til utrygghet og mistro. Det er derfor viktig at alle arbeidsplasser har rutiner som fanger opp slike tilfeller, og at alle ansatte er kjent med hvordan det kan varsles om. Ansatte som opplever rasisme fra kunder eller brukere må få god oppfølging og tilrettelegging der det er mulig for å sikre en trygg arbeidshverdag uten rasisme. Dette er tiltak som allerede er omfattet av arbeidsmiljøloven, men likevel ser vi at det er stor forekomst av rasisme i disse settingene. Det er derfor behov for at det nasjonalt utvikles mer kompetanse på området, og at det bevilges midler til å ta kompetansen i bruk på arbeidsplasser i både offentlig og privat sektor.

SU krever:

- At offentlig sektor setter konkrete mål for å ansette flere med minoritetsbakgrunn, for eksempel gjennom kvotering.
- At det stilles krav til at private virksomheter vektlegger mangfold i sine ansettelsesprosesser, for eksempel gjennom lovfestet krav til å innkalle minst en person som oppgir å ha innvandrerbakgrunn til intervju dersom man er kvalifisert for stillingen, eller ved bruk av kvotering som virkemiddel.

- At alle som venter på svar på sin asylsøknad og alle ureturnerbare flyktninger har rett til midlertidig arbeidstillatelse.
- At alle arbeidsplasser har rutiner for varsling om rasisme på arbeidsplassen
- At det i samarbeid med partene i arbeidslivet utvikles mer kompetanse på hvordan man kan håndtere rasisme mot ansatte fra kunder og brukere.
- At det bevilges midler til å ta kompetanse på rasisme i bruk i både offentlig og privat sektor.
- Styrke likestillingsombudet, slik at de får mer ressurser til å drive oppsøkende arbeid, øke kompetansen på mangfoldsarbeid på arbeidsplasser og forebygge rasistisk diskriminering i arbeidslivet.

Der du bor

Hvordan vi har det der vi bor er viktig for den generelle trivselen vi opplever i livet. Alle mennesker skal kunne bo i et hjem som er i god stand og passer for husstanden. Ingen skal føle seg utrygge der de bor, eller oppleve at nærsamfunnet ikke har tillit til dem som nabo. Ingen skal oppleve at rasistiske aktører skaper utrygghet i nærmiljøet. Sånn er det ikke for alle i dag.

En tredje boligsektor

Den markedsstyrte boligsektoren i Norge har løpt løpsk, og boliger har blitt et lukrativt investeringsobjekt i stedet for hjem. Boligmarkedet er vanskelig for mange, men for noen av oss er det enda vanskeligere å få en god bolig å bo i på grunn av de rasistiske strukturene i samfunnet. En undersøkelse fra SSB viser at én av fem med innvandrerbakgrunn har opplevd diskriminering i boligmarkedet, både i forbindelse med leie og kjøp, og det er lavere eierandel blant personer som har innvandret til Norge, enn personer som er født i Norge. For å motvirke konsekvensene av diskrimineringen må det offentlige ta en ledende rolle i boligmarkedet, blant annet gjennom å skape en tredje boligsektor skjermet for markedskreftene i hele landet. Fremveksten av en tredje boligsektor må innebære konkrete tiltak for å sikre at alle stiller likt uavhengig av bakgrunn når de skal finne en bolig.

Samtidig som vi ser at boligmarkedet favoriserer hvite mennesker med god økonomi, har innvandringskritiske aktører de siste årene malt et skremselbilde av innvandring fra ikke-vestlige som en trussel for roen i samfunnet. Dette bildet stemmer ikke. Segregeringen vi ser i boligmarkedet i enkelte områder i landet er et resultat av usosial politikk. Det er ikke et problem i seg selv at mange med ikke-vestlig bakgrunn bor samme sted - det er derimot et problem at en gruppe mennesker er nødt til å bo trangt i områder som gjerne har flere sosiale utfordringer, mens hvite nordmenn med høy inntekt bor i sine egne områder med dyrere boliger. Denne segregeringen skyldes ikke kulturforskjeller, men strukturer i samfunnet som fordeler makt og rikdom skjevt. Boligpolitikken, den antirasistiske politikken og omfordelingspolitikken må henge sammen for at vi skal kunne løse disse utfordringene.

Trygt nærmiljø

Ungdommer med minoritetsbakgrunn opplever oftere enn andre mistenkeliggjøring fra nærmiljøet. Eksempelvis opplever ungdom på østkanten i Oslo å bli stoppet av politiet på

gata for «tilfeldig kontroll» i større grad enn ungdommer på vestkanten. Det er ikke tilfeldig at det er sånn. Ungdom med minoritetsbakgrunn skal ikke oppleve å bli urettferdig behandlet av politiet. Derfor bør det innføres en kvitteringsordning som gir dokumentasjon til personer som blir stoppet av politiet på gata.

De siste årene har vi sett at rasistiske og høyreekstreme organisasjoner har vært i vekst og blitt mer synlig i samfunnet. Mange steder har opplevd at organisasjoner som SIAN holder markeringer på torget og i folks nabolag hvor de sprer rasistiske holdninger. Det er farlig for samfunnet som helhet at disse organisasjonene får større fotfeste fordi det bidrar til å spre rasistiske holdninger og konspirasjonsteorier. Likevel er trusselen størst for minoritetspersoner som opplever at rasister inntar deres nærmiljø. Det er misforstått ytringsfrihet at ulike aktører har plikt til å legge til rette for at noen få skal få spre hatefulle ytringer. Derfor må det offentlige oftere si nei til markeringer som har som mål å spre rasisme og rekruttere til høyreekstreme miljøer, og slike markeringer må aldri tillates i boligområder. FNs rasediskrimineringskomite har kritisert Norge for å ikke forby høyreekstreme organisasjoner og nazistiske organisasjoner, og FN har flere ganger uttalt at det er obligatorisk. Dagens lov beskytter oss ikke mot hat, ekstremisme og nazisme, derfor er det på tide å lytte til FN og forby høyreekstrem og nazistisk organisering. Dette vil ikke alene sette en stopper for høyreekstreme og nazistiske miljøer, og det vil trolig gjøre at de forsvinner inn i enda mer lukkede miljøer, slik at vi som samfunn har mindre oversikt over trusselen de utgjør. Samtidig vil det også gjøre det vanskeligere for etablerte nynazister å organisere unge i de farligste høyreekstreme og nynazistiske miljøene.

SU krever:

- At muligheten for at den tredje boligsektoren kan prioritere personer med minoritetsbakgrunn som har det enda vanskeligere i den markedsstyrte boligsektoren kartlegges for å motvirke diskrimineringen.
- At den tredje boligsektoren skal bidra til å skape hjem i god stand med nok plass til alle. Boligene må spres jevnt over ulike boligområder i byer for å motvirke segregering og trange boliger.
- En nasjonal satsning på samarbeid mellom boligbyggelag og kommuner for å motvirke diskriminering i boligmarkedet og øke eierandelen blant personer med minoritetsbakgrunn.
- At politiet ikke stopper noen uten grunn, og at det innføres en kvitteringsordning som gir dokumentasjon til personer som blir stoppet av politiet.
- Rasistiske, høyreekstreme og nynazistiske organisasjoner skal ikke kunne arrangere markeringer i boligområder hvor det skaper utrygghet for de som bor der.
- Høyreekstreme og nynazistiske organisasjoner må forbys.

Der du går på skole

Barn og ungdom tilbringer mye av tiden sin på skolen. Det er derfor både viktig at skolen er en arena fri for rasisme, og at skolen bidrar til at elever lærer om rasisme og hvordan vi sammen kan avskaffe det. I dag vet vi likevel at mange elever opplever rasisme i skolen, og at opplæringen ikke nødvendigvis gir elevene et språk for å snakke om rasisme, og

verktøyene til å gjenkjenne og slå ned på det. Skolen må arbeide mot rasisme både gjennom den formelle og den uformelle opplæringen for at skolen skal bli en arena som gir elevene mulighet til å slå ned på rasismen i samfunnet, også etter skolegangen er ferdig.

Én av fire elever som har én eller flere foreldre født i et annet land enn Norge opplever rasisme på skolen regelmessig. Det er svært alvorlig at så mange elever opplever rasisme. For at elever som opplever rasisme skal kunne sette ord på det de opplever, og for å motvirke at elever utsetter medelever for rasisme, er det avgjørende at elever lærer om rasisme allerede fra tidlig skolegang. For at elever skal kunne gjenkjenne disse hendelsene i sin egen skolehverdag må skolen legge til rette for læring om rasisme i dagens samfunn, så vel som rasismens historie og de internasjonale strukturene. For å sikre god opplæring må alle skoler tilbys kurs til sine ansatte med mål om at alle ansatte i skolen skal føle seg trygge i samtaler om rasisme og bidra til å lære elevene om dette. Alle skoler må ha en lokal handlingsplan mot rasisme som sikrer at elevene lærer om dette og blir ivaretatt dersom de opplever å bli utsatt for rasisme.

Inkludering av elever i mottaksklasser

Elever som kommer til Norge mens de går på skolen starter sin skolegang i Norge i mottaksklasser. Mange elever som går i en mottaksklasse må i denne perioden gå på en skole som ikke er deres nærscole, og opplæringen er ofte svært adskilt fra de øvrige klassene på skolen. Dette gjør det vanskeligere for elever å bli kjent på tvers av klasser, og skaper et sosialt skille mellom elevene i mottaksklassen og de øvrige elevene som ingen av elevene tjener på. Undervisningen i mottaksklasser bør i større grad inkludere faglig samarbeid med andre klasser på skolen, og skolen bør tilrettelegge for sosiale uformelle arenaer for å skape relasjoner og bygge vennskap mellom elever som går i mottaksklasser og de andre klassene på skolen.

Nei til mistenkeliggjøring av ungdommer!

Noen elever opplever hyppige besøk fra politiet på skolen deres. Politiets mål med disse besøkene er å bygge positive relasjoner mellom elever og politi på skoler med sosiale utfordringer. For mange elever oppleves dette tvert imot som mistenkeliggjørende og bidrar til mistillit mellom ungdommer og politiet. Politiet skal ivareta alle i samfunnet, og skal ikke drive virksomhet som rammer noen hardere enn andre basert på etnisitet eller sosioøkonomisk bakgrunn. Politiet bør derfor unngå uniformert besøk på skoler uten spesiell grunn, og heller styrke deres samarbeid med miljøarbeidere på skoler hvor det er behov for tett dialog.

SU krever:

- At alle skoler utarbeider handlingsplaner mot rasisme.
- At det faglige innholdet i skolen gir elever et språk og verktøy til å gjenkjenne rasisme og vite hva de skal gjøre når det skjer. Alle elever som opplever rasisme skal bli tatt på alvor og bli godt ivaretatt av skolen.
- At inntakssystemet til videregående skoler skal bidra til å motvirke segregerte elevmasser på de ulike skolene i inntaksområdet.
- Økt bruk av minoritetsrådgivere på skoler.
- Mottaksklassenes undervisning skal i større grad skje i samarbeid med de øvrige klassene på skolen.